

Metodický list pro první hodinu práce se cvičebnicí větného rozboru Styx

Časová dotace: 1 vyučovací hodina (45 min.), podle potřeby možno některé části vypustit (část 3) nebo zkrátit

Ročník: odpovídající 5. - 7. ročníku ZŠ

Pomůcky: počítače s nainstalovaným softwarem Styx a vloženými cvičeními, projektor nebo interaktivní tabule připojený k jednomu z počítačů

Příprava před hodinou

Před hodinou je třeba zajistit počítače, na kterých budou žáci v hodině pracovat. Zřejmě půjde o počítačovou učebnu. Práce je možná samostatně, každý žák na jednom počítači, nebo ve skupinách až po 5 žácích.

Na počítači vyučujícího zpřístupnit úvodní prezentaci (styx_uvod.pdf).

S pomocí uživatelské příručky (styx_uzivatelska_prirucka.pdf) provést instalaci softwaru potřebného k provozu cvičebnice Styx a vložit do aplikace Styx připravená cvičení 1-3 (ukazka.styx). Alternativně může vyučující cvičení sám sestavit v aplikaci Charon s výběrem podle vlastních preferencí.

Práce v hodině

1) Úvod a motivace - Proč se zabývat větným rozbořem?	10 min.
2) Předvedení cvičebnice STYX, jak se používá	10 min.
3) Samostaná práce se cvičebnicí	10 min.
4) Soutěž družstev	10 min.
5) Vyhodnocení soutěže, prostor pro reflexi, ukončení hodiny	5 min.

1) Úvod a motivace (10 min.) (soubor styx_uvod.pdf)

Snímek 2 - Krátká debata se žáky: Co je to větný rozbor? K čemu je dobrý? Proč se ho učíme dělat? Smysl větného rozboru může být spatřován v procvičování "mozku", tj. analytických schopností, v lepším pochopení konstrukce a tím i významu věty apod.

Snímek 3-5 - Motivovat žáky předvedením potřeby větného rozboru pro "praktický život", konkrétně pro překlad do cizího jazyka.

Na snímku 3 je česká věta "Španělskou teroristku zatkla francouzská policie na jihu Francie." přeložena pomocí počítačového překladače PC TRANSLATOR. Slovo "apprehending - zatknutí" nedává v daném kontextu dobrý smysl. Jeho nahrazením slovesem "arrested - uvěznila" dostaneme anglickou větu, která by vznikla překládáním jednoho slova po druhém, ať už v počítačovém překladači nebo člověkem. Výsledný překlad ale stále není uspokojivý. Chybí v něm členy a předložka. Hlavně však, protože angličtina má na rozdíl od češtiny pevný slovosled, kde podmět musí předcházet před předmětem, dostává anglická věta zcela jiný význam: "Španělská teroristka zatkla francouzskou policii na jihu Francie."

Snímek 5 ilustruje opravu věty s použitím znalostí o větném rozboru a větných členech. Části, které si v obou větách odpovídají, jsou zvýrazněny barevně. Podmět je přesunut na začátek věty. Přívlástek neshodný je doplněn předložkou "of". Před podstatná jména doplníme člen, přičemž neurčitý člen "a" u předmětu musí být umístěn až před shodný přívlástek, který ho rozvíjí. Pouze "police" zůstává bez členu.

Motivační část považujeme za velmi důležitou, protože výuka větného rozboru bez povědomí o jeho potřebnosti může u žáků vzbuzovat odpor.

Snímek 6 - Nyní budeme větný rozbor procvičovat pomocí programu Styx. Na počítači! Hurá!!!

2) Předvedení učebnice STYX (10 min.)

Za pomoci projektoru připojeného ke svému počítači vyučující předvádí užívání cvičebnice z pozice žáka na příkladu cvičení 1. Výběr cvičení, výběr věty. Pro větný rozbor (sestavení "pavouka"), určení větných členů a určení morfologických kategorií vyžadujeme nápovědu od

žáků. Upozorníme žáky na část, kde je zobrazen text rozebírané věty. Zdůrazníme, že úloha může být řešena v různém pořadí. Předvedeme také kontrolu výsledků. Na dodatečně vytvořených chybách ukážeme, jak by byly při kontrole označeny.

Ukázka se nezabývá užíváním cvičebnice z pozice učitele - výběr vět, příprava cvičení.

3) Samostatná práce (10 min.)

Teprve v tuto chvíli žáci zapínají počítače.

Podle počtu počítačů pracují žáci samostatně nebo ve skupinkách na řešení cvičení 2, pracují také s vyhodnocením a správným řešením. Vyučující zodpovídá dotazy a pomáhá s obsluhou programu. Žáky předem upozorníme, že toto je pro ně "tréninkový čas" před následující soutěží.

4) Soutěž (10 min.)

Žáci stále pracují individuálně nebo ve dvou- až pětičlenných skupinách. Soutěžním úkolem je co nejrychleji správně vyřešit dvě věty obsažené ve cvičení 3. Po vyplnění všech údajů v první větě, mohou žáci spustit vyhodnocení. Podle jeho výsledku opravují své řešení, dokud není bezchybné. Nepoužívají správné řešení! Pak pokračují druhou větou.

5) Vyhodnocení soutěže, prostor pro reflexi, ukončení hodiny (5 min.)

Vyhodnocení soutěže, odměnění vítězů.

Reflexe - Co dělalo při práci se cvičebnicí problémy? Jaký jazykový jev nejčastěji způsobil chybu? Nad čím jste váhali? Kde jste si nebyli jistí? Byla cvičení lehká nebo těžká?